

Spis treści

1. Wczesna diagnostyka i terapia zaburzeń rozwoju psychomotorycznego u niemowląt i małych dzieci 1

LUDWIKA SADOWSKA

- 1.1. Rozwój dziecka. Podstawy anatomiczne i fizjologiczne 1
 - 1.1.1. Złożoność rozwoju człowieka w okresie pre- i postnatalnym 1
 - 1.1.2. Wybrane elementy z anatomii i czynności z narządu ruchu i ośrodkowego układu nerwowego człowieka 10
 - 1.1.2.1. Narząd ruchu 10
 - 1.1.2.2. Ośrodkowy układ nerwowy 12
 - 1.1.3. Funkcje psychomotoryczne w procesie ontogenezy 15
 - 1.1.3.1. Rola ośrodkowego układu nerwowego w rozwoju motoryki dziecka 15
 - 1.1.3.2. Wczesne objawy zaburzeń ośrodkowej koordynacji rozwoju motorycznego 17
 - 1.1.4. Bilans rozwoju psychomotorycznego dziecka 20
 - 1.1.4.1. Metody kontroli rozwoju psychomotorycznego 22
 - 1.1.4.2. Neuroelektrofizjologiczne metody oceny rozwoju u niemowląt z grupy ryzyka 24
 - 1.1.5. Monachijska Funkcjonalna Diagnostyka Rozwojowa według Hellbrügge'a 25
 - 1.1.6. Integracja sensoryczna i jej zaburzenie 26
 - 1.1.7. Neurokinezyologiczna koncepcja diagnostyczno-terapeutyczna zaburzeń rozwoju motorycznego niemowląt Vojty 30
 - 1.1.8. Neurorozwojowa koncepcja diagnostyczno-terapeutyczna – NDT według Bobathów 37
 - 1.1.9. Mózgowe porażenie dziecięce 45
- 1.2. Rozwój mowy i jej zaburzenia 48
 - 1.2.1. Charakterystyka prawidłowego rozwoju mowy 48
 - 1.2.1.1. Rozwój mowy w okresie prenatalnym 48
 - 1.2.1.2. Okresy rozwoju mowy po urodzeniu 48
 - 1.2.2. Opóźnienie rozwoju mowy i charakterystyka zaburzeń 53
 - 1.2.3. Przyczyny nieprawidłowego rozwoju mowy 55
 - 1.2.4. Wczesna interwencja logopedyczna w zaburzeniach rozwoju mowy 56
 - 1.2.5. Program terapii logopedyczno-rewalidacyjnej 57
 - 1.2.5.1. Ćwiczenia rozwijające ogólną sprawność kinestetyczno-ruchową i manualną 57
 - 1.2.5.2. Ćwiczenia funkcji wzrokowej, koordynacji wzrokowo-ruchowej, orientacji przestrzennej i schematu ciała 58

1.2.5.3.	Ćwiczenia słuchu i mowy	58
1.2.5.4.	Ćwiczenia w czytaniu i pisaniu z równoczesnym rozumieniem	59
1.2.5.5.	Ćwiczenia operacji myślowych	59
1.2.5.6.	Ćwiczenie pamięci symultanicznej, sekwencyjnej	59
1.2.5.7.	Ćwiczenia usprawniające mowę dialogową, opowieściową oraz melodie	59
1.2.5.8.	Ćwiczenia relaksacyjne oraz sztuka muzyczna	60
1.2.6.	Podsumowanie	60
1.3.	Wrocławski Model Usprawniania (WMU) jako kompleksowa diagnostyka i terapia niemowląt i małych dzieci z zaburzeniami rozwoju	61
1.3.1.	Pedagogiczne formy stymulacji rozwoju dzieci	62

2. Ocena rozwoju fizycznego dzieci i młodzieży 75

DANUTA KORNAFEL

2.1.	Auksologia	75
2.2.	Normy rozwojowe	77
2.3.	Antropometria	80
2.4.	Wybrane metody kontroli rozwoju fizycznego dzieci i młodzieży	84
2.4.1.	Wiek biologiczny dziecka	84
2.4.1.1.	Wiek szkieletowy	84
2.4.1.2.	Wiek zębowy	85
2.4.1.3.	Wiek drugorzędowych cech płciowych	86
2.4.1.4.	Wiek morfologiczny	88
2.4.1.5.	Wiek fizjologiczny	88

3. Podstawy genetyki klinicznej 97

MARIA MAŁGORZATA SĄSIADK, AGNIESZKA STEMBALSKA, RYSZARD ŚLĘZAK

3.1.	Wprowadzenie	97
3.2.	Choroby uwarunkowane aberracjami chromosomowymi	97
3.2.1.	Chromosomy – wiadomości ogólne	97
3.2.1.1.	Badania cytogenetyczne (pobranie materiału, przechowywanie, transport)	98
3.2.1.2.	Metody barwień chromosomów	98
3.2.1.3.	Podstawy zapisu cytogenetycznego	100
3.2.1.4.	Warianty polimorficzne chromosomów	101
3.2.2.	Choroby uwarunkowane aberracjami chromosomowymi	102
3.2.2.1.	Choroby uwarunkowane aberracjami chromosomów autosomalnych	102
3.2.2.2.	Zespoły rzadkich aberracji chromosomowych	108
3.2.2.3.	Zespoły mikroaberracji (utrata lub nadmiaru kilku sąsiadujących genów)	110
3.3.	Zaburzenia determinacji płci	112
3.3.1.	Zespoły uwarunkowane aberracjami chromosomów płci	113
3.3.1.1.	Zespół Turnera	113
3.3.1.2.	Zespół Klinefeltera (47,XXY)	115
3.3.1.3.	Zespół trisomii chromosomu X (47,XXX)	115
3.3.1.4.	Zespół 47,XYY	115
3.3.1.5.	Mężczyźni o kariotypie 46,XX	116
3.3.2.	Zespoły zaburzeń determinacji i różnicowania płci uwarunkowane zaburzeniami genowymi	116

3.3.2.1. Zespół niewrażliwości na androgeny (<i>androgen insensitivity syndrome</i> – AIS)	116
3.3.2.2. Niedobór 5 α -reduktazy	117
3.3.2.3. Zespół nadnerczowo-płciowy	117
3.4. Choroby uwarunkowane defektem pojedynczego genu	118
3.4.1. Wiadomości ogólne	118
3.4.2. Metody badań molekularnych	119
3.4.3. Choroby autosomalne dominujące	121
3.4.3.1. Achondroplazja	121
3.4.3.2. Choroba von Recklinghausena (nerwiakowłókniakowatość typu I – NF1)	122
3.4.3.3. Rodzinna hipercholesterolemia	122
3.4.3.4. Zespół Marfana	122
3.4.3.5. Choroba Huntingtona (HD)	123
3.4.3.6. Zespół Aperta (<i>acrocephalosyndactylia</i>)	123
3.4.4. Choroby autosomalne recesywne	124
3.4.4.1. Mukowiscydoza (zwłóknienie torbielowate; <i>cystic fibrosis</i> – CF)	125
3.4.4.2. Rdzeniowy zanik mięśni (<i>spinal muscular atrophy</i> – SMA)	126
3.4.4.3. Choroba Friedreicha (atakja Friedreicha, zwyrodnienie rdzeniowo-mózdkowe, bezwład dziedziczny rdzeniowo-mózdkowy)	126
3.4.5. Choroby sprzężone z chromosomem X	127
3.4.5.1. Choroby sprzężone z chromosomem X, recesywne	127
3.4.5.2. Choroby sprzężone z chromosomem X, dominujące	128
3.4.6. Choroby mitochondrialne	129
3.5. Dziedziczenie wieloczynnikowe	129
3.5.1. Zwężenie odźwiernika	130
3.5.2. Wady cewy nerwowej	130
3.5.3. Wady serca wrodzone	131
3.5.4. Rozszczep wargi i podniebienia	131
3.6. Wady wrodzone i zespoły cech dysmorficznych	131
3.7. Genetyczne podstawy chorób nowotworowych	133
3.7.1. Siatkówczak (<i>retinoblastoma</i>)	134
3.7.2. Guz Wilmsa (nerczak płodowy, <i>nephroblastoma</i>)	135
3.7.3. Rodzinna polipowatość jelita grubego (<i>familial adenomatous polyposis coli</i> – FAP)	136
3.8. Organizacja opieki genetycznej w Polsce	136

4. Wybrane aspekty pediatrii społecznej 139

WALDEMAR MASZKIEWICZ

4.1. Społeczne aspekty medycyny wieku rozwojowego	139
4.2. Zdrowie i jego uwarunkowania	140
4.3. Zadania i organizacja ochrony zdrowia	142
4.3.1. Zasadnicze elementy współczesnej opieki zdrowotnej (ochrony zdrowia)	142
4.3.2. Podstawowe struktury organizacji i działalności opieki zdrowotnej	144
4.3.3. Podstawowa, środowiskowa opieka zdrowotna	145
4.4. Opieka profilaktyczno-lecznicza nad dzieckiem	146
4.4.1. Pediatryczna podstawowa opieka zdrowotna	146
4.4.2. Badania przesiewowe	146

4.4.3. Poradnictwo czynne	147
4.4.4. Badania bilansowe	147
4.4.5. Grupy dyspanseryjne	148
4.4.6. Podstawowe zadania pediatrycznej specjalistycznej opieki zdrowotnej	149
4.4.7. Struktury organizacyjne opieki zdrowotnej nad dzieckiem	149
4.5. Polityka zdrowia publicznego	150
4.5.1. Promocja zdrowia i profilaktyka	150
4.5.2. Narodowy Program Zdrowia	152
4.5.3. Program Poprawy Opieki Perinatalnej w Polsce	153
4.5.4. Główne kierunki reformy opieki zdrowotnej	154
4.5.5. Niekorzystne zjawiska występujące w pediatrycznej opiece zdrowotnej po wprowadzeniu reformy ochrony zdrowia	154
4.6. Ocena stanu zdrowia populacji wieku rozwojowego	155
4.6.1. Syntetyczne mierniki zdrowia	156
4.6.1.1. Pozytywne wskaźniki oceny zdrowia	156
4.6.1.2. Negatywne wskaźniki oceny zdrowia	157
4.7. Strategiczne cele w opiece zdrowotnej nad matką i dzieckiem	161
4.8. Czynniki ryzyka warunkujące występowanie patologii okresu niemowlęcego	161
4.8.1. Czynniki ryzyka małej masy ciała dziecka	163
4.8.2. Czynniki ryzyka rozwoju zakażenia	165
4.9. Najważniejsze stany zagrażające zdrowiu i życiu populacji wieku rozwojowego	167
4.9.1. Niedotlenienie	168
4.9.2. Wady rozwojowe	172
4.9.3. Zakażenia	175
4.10. Wybrane problemy kliniczne pediatrii społecznej	177
4.10.1. Następstwa wcześniactwa, małej urodzeniowej masy ciała i intensywnej terapii	177
4.10.2. Zakażenia szpitalne	179
4.10.3. Noworodkowe zapalenie kości i stawów	181
4.10.4. Alkoholizm, nikotynizm, narkomania – ważne problemy zdrowia publicznego	183
4.10.4.1. Alkoholizm	183
4.10.4.2. Nikotynizm	184
4.10.4.3. Narkomania	185
4.10.5. Zespół nabytego upośledzenia odporności AIDS	187
4.10.6. Gruźlica – społeczny i medyczny problem zdrowia publicznego	189
4.10.7. Zespół rozłęki – choroba sieroca	191
4.10.7.1. Choroba szpitalna	193
4.10.4.2. Karłowatość psychospołeczna	193
4.10.8. Nieprzystosowanie społeczne młodzieży	194

5. Podstawowe badania diagnostyczne 197

BOŻENA POLAŃSKA

5.1. Badania krwi	198
5.1.1. Odczyn opadania krwinek czerwonych – OB (odczyn Biernackiego)	198
5.1.2. Morfologia krwi obwodowej	199
5.1.3. Układ hemostatyczny	210
5.1.4. Białka krwi	212

5.1.5. Inne badania oceniające funkcje narządów	222
5.1.6. Jonogram	227
5.1.7. Hormony	230
5.1.8. Gazometria – równowaga kwasowo-zasadowa	231
5.1.9. Badania immunoserologiczne	233
5.1.10. Diagnostyka układu odpornościowego	235
5.2. Badania moczu	235
5.2.1. Badanie ogólne moczu	236
5.2.2. Badania ilościowe moczu	239
5.2.3. Inne badania biochemiczne	240
5.2.4. Badania bakteriologiczne	241
5.2.5. Badania czynnościowe	241
5.3. Kał	242
5.4. Pot	245
5.5. Badania bioptyczne	245
5.5.1. Szpik	245
5.5.2. Płyn w jamach ciała	247
5.5.3. Płwocina	247
5.5.4. Płukanie oskrzelowo-pęcherzykowe	248
5.5.5. Płyn mózgowo-rdzeniowy	248
5.5.6. Sok dwunastniczy i żołądkowy	249
5.6. Badania mikrobiologiczne	249
5.7. Diagnostyka obrazowa	251
5.7.1. Badania radiologiczne	251
5.7.2. Badania ultrasonograficzne	255
5.8. Endoskopia (wziernikowanie)	256
5.9. Badania czynnościowe narządów	257
5.10. Badania genetyczne	259
6. Fizjologia noworodka oraz wybrane zagadnienia z patologii okresu noworodkowego	263
ELŻBIETA GAJEWSKA, MAŁGORZATA CZYŻEWSKA, EWA TERPIŃSKA	
6.1. Wprowadzenie	263
6.2. Fizjologia noworodka	265
6.2.1. Wewnątrzmaciczny rozwój płodu	265
6.3. Poród dziecka zdrowego	267
6.3.1. Zaopatrzenie noworodka po porodzie	267
6.3.2. Ocena noworodka po porodzie	268
6.3.3. Badanie fizykalne noworodka	269
6.3.4. Badanie neurologiczne noworodka	272
6.3.5. Ocena dojrzałości noworodka	273
6.4. Adaptacja noworodka do życia pozamacicznego	273
6.4.1. Układ oddechowy	273
6.4.2. Układ krążenia	279
6.4.3. Układ pokarmowy	280
6.4.4. Termoregulacja	281

6.4.5. Układ moczowy	281
6.4.6. Równowaga kwasowo-zasadowa	282
6.4.7. Fizjologiczny spadek masy ciała	282
6.4.8. Zaburzenia hormonalne	282
6.5. Testy przesiewowe u noworodków	282
6.5.1. Test w kierunku fenylketonurii	282
6.5.2. Test w kierunku hipotyreozy	283
6.5.3. Badania w kierunku dysplazji stawu biodrowego	283
6.5.4. Badanie słuchu	283
6.5.5. Inne badania przesiewowe	283
6.6. Bilans zero noworodka	284
6.6.1. Zagrożenia ze strony matki	284
6.6.2. Zagrożenia ze strony noworodka	284
6.7. Nieprawidłowy stan dziecka po urodzeniu	285
6.7.1. Czynniki ryzyka wystąpienia stanu zagrożenia życia płodu i noworodka	285
6.7.2. Objawy zaburzeń ośrodkowego układu nerwowego	286
6.7.3. Resuscytacja	286
6.7.4. Reanimacja	286
6.8. Przyczyny zaburzonego rozwoju wewnątrzmacicznego	289
6.8.1. Przyczyny ze strony matki	289
6.8.2. Przyczyny związane z nieprawidłowym przebiegiem ciąży i porodu	291
6.8.3. Przyczyny ze strony noworodka	291
6.9. Noworodek przedwcześnie urodzony	291
6.9.1. Najczęstsze przyczyny wcześniactwa	292
6.9.2. Morfologiczne cechy wcześniaka	292
6.9.3. Zaburzenia czynności fizjologicznych	292
6.9.4. Problemy kliniczne i postępowanie	293
6.10. Hipotrofia wewnątrzmaciczna	295
6.10.1. Występowanie	296
6.10.2. Patofizjologia	296
6.10.3. Patologia noworodka SGA	297
6.10.4. Postępowanie z noworodkiem SGA	299
6.10.5. Rokowanie	299
6.11. Zakażenia okresu noworodkowego	300
6.11.1. Czynniki usposabiające do zakażenia	300
6.11.2. Drogi szerzenia się zakażenia u noworodka	301
6.11.3. Rodzaje zakażeń u noworodka	303
6.11.4. Diagnostyka zakażeń	304
6.11.5. Leczenie zakażeń u noworodków	306
6.12. Epidemiologia i etiologia wrodzonych wad rozwojowych u noworodka	307
6.12.1. Podział wad wrodzonych	307
6.12.2. Epidemiologia	307
6.12.3. Etiopatogeneza i obraz kliniczny	308
6.12.4. Badania prenatalne	310
6.12.5. Zasady zapobiegania wadom rozwojowym	310
6.12.6. Wady wymagające natychmiastowej interwencji chirurgicznej	310

6.13. Okołoporodowe uszkodzenie ośrodkowego układu nerwowego	314
6.13.1. Urazy mechaniczne	314
6.13.2. Urazy biochemiczne	315
6.14. Żółtaczki okresu noworodkowego	316
6.14.1. Przemiana bilirubiny	317
6.14.2. Żółtaczka fizjologiczna	317
6.14.3. Żółtaczki patologiczne	318
6.14.4. Żółtaczka związana z karmieniem piersią	319
6.14.5. Żółtaczka jąder podkorowych (<i>kernicterus</i>)	320
6.14.6. Diagnostyka żółtaczek	320
6.14.7. Leczenie żółtaczek okresu noworodkowego	321
6.14.8. Cholestaza wątrobowa	321

7. Badanie dziecka 327

WIESŁAWA KARNAS-KALEMBA, BARBARA BASIEWICZ-WORSZTYNOWICZ

7.1. Wywiad	327
7.2. Badania przedmiotowe	328
7.2.1. Stan ogólny	328
7.2.2. Objawy ogólne bólu	329
7.2.3. Pozycja ciała	330
7.2.4. Ocena świadomości	330
7.2.5. Głowa	331
7.2.6. Twarz	332
7.2.7. Gałki oczne	333
7.2.8. Nos	334
7.2.9. Uszy	335
7.2.10. Jama ustna	336
7.2.10.1. Wargi	336
7.2.10.2. Błona śluzowa	336
7.2.10.3. Zęby	336
7.2.10.4. Język	337
7.2.10.5. Podniebienie	338
7.2.10.6. Ślinianki	338
7.2.11. Skóra	338
7.2.11.1. Budowa skóry	338
7.2.11.2. Badanie skóry	340
7.2.12. Tkanka podskórna	349
7.2.13. Badanie układu kostno-stawowego	350
7.2.13.1. Postawa ciała	351
7.2.13.2. Badanie kości czaszki	352
7.2.13.3. Badanie kręgosłupa	353
7.2.13.4. Badanie elementów kostnych klatki piersiowej	354
7.2.13.5. Badanie kończyn	355
7.2.14. Krzywica	359
7.2.14.1. Objawy krzywicy w zakresie układu kostnego	359

7.2.14.2. Profilaktyka krzywicy	361
7.2.15. Badanie układu mięśniowego	361
7.2.16. Badanie węzłów chłonnych	364
7.2.17. Badanie szyi	368
7.2.17.1. Zmiany na skórze	369
7.2.17.2. Gruczoł tarczowy	369
7.2.17.3. Kręcz szyi (<i>torticollis</i>)	370
7.2.18. Klatka piersiowa	370
7.2.18.1. Układ oddechowy	370
7.2.18.2. Układ krążenia	381
7.2.19. Naczynia krwionośne	389
7.2.20. Jama brzuszna	390
7.2.20.1. Badanie wątroby	391
7.2.20.2. Śledziona	392
7.2.20.3. Nerki	393
7.2.20.4. Wyrostek robaczkowy	393
7.2.20.5. Zapalenie otrzewnej	394
7.2.20.6. Badanie <i>per rectum</i>	394
7.2.21. Układ moczowo-płciowy	394
7.2.21.1. Badanie narządów moczowo-płciowych u chłopców	394
7.2.21.2. Żeńskie narządy moczowo-płciowe	396
7.2.22. Układ nerwowy	396
7.2.22.1. Odruchy	397
7.2.22.2. Badanie układu nerwowego	398
7.2.22.3. Nerwy czaszkowe	398
7.2.22.4. Badanie narządu ruchu	401
7.2.22.5. Objawy oponowe	403
7.3. Pielęgnacja	404
7.4. Semiotyka (symptomatologia schorzeń dziecięcych)	407
7.4.1. Drgawki	407
7.4.2. Gorączka	410
7.4.3. Wymioty	410
7.4.4. Żółtaczka	412
7.4.5. Dusznosc	413
7.4.6. Obrzęki	415
7.4.7. Sinica	415
7.4.8. Bóle brzucha	416
7.4.9. Kaszel	417

8. Układ odpornościowy 421

ADAM JANKOWSKI

8.1. Podstawy budowy oraz funkcjonowania	421
8.1.1. Nieswoiste mechanizmy odpornościowe	422
8.1.2. Swoiste mechanizmy obronne	423
8.2. Struktura i funkcjonowanie układu	425
8.2.1. Centralne narządy immunologiczne – szpik kostny i grasica	425

8.2.2. Obwodowy system immunologiczny	425
8.3. Rozwój układu immunologicznego	427
8.4. Główny kompleks antygenów zgodności tkankowej	431
8.5. Cytokiny	432
8.6. Komórki	433
8.6.1. Komórki prezentujące antygen	434
8.6.2. Limfocyty T	434
8.6.3. Limfocyty B	435
8.6.3.1. Struktura immunoglobulin	435
8.7. Komórki wykonawcze	437
8.7.1. Granulocyty	437
8.7.1.1. Granulocyty obojętnochłonne – neutrofile	438
8.7.1.2. Granulocyty kwasochłonne – eozynofile	438
8.7.1.3. Granulocyty zasadochłonne – bazofile	438
8.7.2. Monocyty/makrofagi	439
8.8. Odpowiedź immunologiczna	440
8.9. Układ odpornościowy a zakażenie	441
8.9.1. Funkcjonowanie odporności przeciwważnej	441
8.9.2. Odporność przeciwważna	442
8.9.3. Rola kompleksów immunologicznych w odporności	443
8.10. Wpływ karmienia piersią na układ odpornościowy	443
8.11. Postępowanie w przypadku podejrzenia istnienia u dziecka zaburzenia funkcjonowania układu odpornościowego	445
8.11.1. Częstość i rodzaj występowania pierwotnych niedoborów odporności	446
8.11.2. Najczęściej występujące niedobory immunologiczne	446
8.11.3. Pierwotne niedobory związane z zaburzeniem funkcji limfocytów T	448
8.11.4. Zaburzenia związane z funkcją fagocytów	448
8.12. Antybiotykoterapia	448
8.12.1. Wpływ antybiotykoterapii na dojrzewanie układu odpornościowego	448
8.12.2. Wpływ antybiotykoterapii na układ odpornościowy dziecka	449
8.12.3. Immunosupresyjne oddziaływanie antybiotyków	450
8.13. Alternatywa leczenia nawracających zakażeń bakteryjnych	451
8.13.1. Stosowanie leków o działaniu immunomodulującym	451
8.14. Podsumowanie	452

9. Diagnostyka pierwotnych niedoborów odporności 455

GRAŻYNA MAJKOWSKA-SKROBEK, DARIA AUGUSTYNIAK

9.1. Wskazania do diagnostyki pierwotnych niedoborów odporności	455
9.2. Zasady diagnostyki pierwotnych niedoborów odporności	456
9.2.1. Trójstopniowa opieka w zakresie immunologii klinicznej w Polsce	462
9.2.1.1. I stopień referencji	462
9.2.1.2. II stopień referencji	466
9.2.1.3. III stopień referencji	466
9.3. Diagnostyka układu immunologicznego	467
9.3.1. Podstawowe badania laboratoryjne	467

9.3.2.	Badanie odporności humoralnej	467
9.3.3.	Badanie odporności komórkowej	470
9.3.4.	Diagnostyka układu komórek żernych	472
9.3.5.	Diagnostyka układu dopełniacza	472
9.3.6.	Badania uzupełniające diagnostykę układu odpornościowego	473
9.4.	Kryteria rozpoznawania pierwotnych niedoborów odporności	474
9.5.	Wartości referencyjne	474
9.5.1.	Surowicze stężenie IgG, IgA, IgM oraz IgE	480
9.5.2.	Surowicze stężenie podklas IgG	480
9.5.3.	Odstetek limfocytów T(CD3) i B (CD19) oraz ich subpopulacji (TCD4, TCD8), jak również komórek NK (CD16/56)	480
9.5.4.	Wartości prawidłowe wybranych receptorów i testów czynnościowych neutrofilów	481
9.5.5.	Wartości prawidłowe dla wybranych składników układu dopełniacza	481

10. Szczepienia ochronne u dzieci i osób dorosłych 483

ALEKSANDRA LEWANDOWICZ-USZYŃSKA

10.1.	Ogólne informacje o szczepionkach, odporności przeciwwzakaźnej, wskazaniach i przeciwwskazaniach do szczepień	484
10.1.1.	Definicja szczepionki i szczepienia	484
10.1.2.	Podział preparatów szczepionkowych	484
10.1.2.1.	Szczepionki swoiste i nieswoiste	484
10.1.2.2.	Materiał antygenowy	485
10.1.2.3.	Skład preparatu szczepionkowego	487
10.1.2.4.	Szczepionki liofilizowane i płynne	488
10.1.2.5.	Substancje konserwujące i dodatkowe	489
10.1.3.	Czynniki wpływające na efektywność szczepienia	489
10.1.3.1.	Skład i charakterystyka szczepionki	489
10.1.3.2.	Przechowywanie szczepionek	490
10.1.3.3.	Sposób podawania szczepionek	490
10.1.3.4.	Sytuacja kliniczna pacjenta	493
10.1.4.	Ogólne wskazania, przeciwwskazania do szczepień. Kalendarz szczepień	496
10.1.5.	Zasady realizacji szczepień – odstępy między szczepionkami	507
10.1.6.	Odczyny poszczepienne	510
10.2.	Szczepionki przeciwbakteryjne – wskazania, przeciwwskazania, realizacja szczepień	510
10.2.1.	Szczepienie przeciw gruźlicy	510
10.2.2.	Szczepienie przeciw błonicy i tężcowi	514
10.2.3.	Szczepienie przeciw krztuścowi	516
10.2.4.	Szczepienie przeciw durowi brzuszному	518
10.2.5.	Szczepienie przeciw <i>Haemophilus influenzae</i> typu b (Hib)	519
10.2.6.	Szczepienie przeciw <i>Neisseria meningitidis</i>	520
10.2.7.	Szczepienie przeciw <i>Streptococcus pneumoniae</i>	521
10.2.8.	Szczepienie przeciwko cholercie	522
10.3.	Szczepionki przeciwwirusowe – wskazania, przeciwwskazania, realizacja szczepień	523
10.3.1.	Szczepienie przeciw <i>poliomyelitis</i>	523
10.3.2.	Szczepienie przeciw odrze	524
10.3.3.	Szczepienie przeciw różyczce	526

- 10.3.4. Szczepienie przeciw śwince 527
- 10.3.5. Szczepienie przeciw wirusowemu zapaleniu wątroby typu A (wzw A) 528
- 10.3.6. Szczepienie przeciw wirusowemu zapaleniu wątroby typu B (wzw b) 528
- 10.3.7. Szczepienia przeciw grypie 530
- 10.3.8. Szczepienie przeciw kleszczowemu zapaleniu mózgu 536
- 10.3.9. Szczepienie przeciw wściekliznie 537
- 10.3.10. Szczepienie przeciw ospie wietrznej 539
- 10.3.11. Szczepienie przeciwko żółtej gorączce 540
- 10.4. Szczepienia ochronne w wybranych schorzeniach 541
 - 10.4.1. Pierwotne i wtórne niedobory odporności 541
 - 10.4.2. Szczepienia u nosicieli HIV i chorych na AIDS 543
 - 10.4.3. Choroby nowotworowe 544
 - 10.4.4. Transplantacja szpiku kostnego i obwodowych komórek macierzystych szpiku 545
 - 10.4.5. Szczepienia u pacjentów z przeszczepionymi narządami 545
- 10.5. Postępy w wakcynologii 546
 - 10.5.1. Szczepienie przeciwko rotawirusom 547
 - 10.5.2. Szczepienie przeciwko ludzkiemu wirusowi brodawczaka (HPV) 547

11. Zakażenia szpitalne 551

WIESŁAWA KARNAS-KALEMBA, ADAM JANKOWSKI

- 11.1. Rys historyczny 551
- 11.2. Pojęcie podstawowe – zakażenia szpitalne 552
- 11.3. Mechanizmy antybiotykooporności drobnoustrojów 552
 - 11.3.1. Uwarunkowania genetyczne 553
 - 11.3.2. Inaktywacja stosowanego leku 554
 - 11.3.3. Hamowanie akumulacji leku 554
 - 11.3.4. Zmiana metabolizmu leku w komórce bakteryjnej 554
- 11.4. Uwarunkowania sprzyjające wystąpieniu zakażeń szpitalnych u dzieci 554
- 11.5. Najczęstsze postacie kliniczne zakażeń szpitalnych 555
 - 11.5.1. Szpitalne zakażenia noworodków 555
 - 11.5.2. Zakażenia szpitalne u dzieci z upośledzeniem odporności 556
- 11.6. Lokalizacja narządowa zakażeń szpitalnych 557
 - 11.6.1. Szpitalne zakażenia układu moczowego 557
 - 11.6.2. Zakażenie dróg oddechowych 558
 - 11.6.3. Zakażenia skóry i tkanki podskórnej 558
 - 11.6.4. Zakażenia ran chirurgicznych 558
 - 11.6.5. Zakażenia uogólnione – bakteriemie 559
 - 11.6.6. Szpitalne zakażenia dotyczące ośrodkowego układu nerwowego 559
 - 11.6.7. Zakażenia przewodu pokarmowego 559
- 11.7. Zespół do spraw zakażeń szpitalnych 559

12. Żywnienie 563

DAWA GORCZYCA, DOROTA CICHOSZ, KAROLINA SZEREMETA

- 12.1. Wprowadzenie 563
- 12.2. Karmienie naturalne 563

12.2.1.	Dziesięć kroków skutecznego karmienia piersią	564
12.2.2.	Zalety karmienia naturalnego	565
12.2.3.	Produkcja mleka	566
12.2.4.	Pokarm kobiecy a mleko krowie	567
12.2.5.	Technika i zasady karmienia naturalnego	570
12.2.5.1.	Najczęstsze problemy związane z karmieniem piersią	574
12.2.6.	Przeciwwskazania do karmienia piersią	579
12.2.7.	Leki a karmienie piersią	580
12.2.8.	Dieta matki karmiącej	582
12.2.9.	Odstawienie od piersi	583
12.2.10.	Karmienie piersią a praca zawodowa	584
12.3.	Żywnienie sztuczne	585
12.3.1.	Wprowadzenie	585
12.3.2.	Mleko początkowe	592
12.3.3.	Mleko następne	592
12.3.4.	Mleko „Junior”	592
12.3.5.	Preparaty mlekozastępcze	593
12.3.6.	Preparaty sojowe	593
12.3.7.	Żywnienie niemowląt w różnych sytuacjach klinicznych	594
12.3.7.1.	Żywnienie wcześniaków oraz noworodków i niemowląt o niskiej urodzeniowej masie ciała	594
12.3.7.2.	Mieszanki stosowane u dzieci w rodzinach obciążonych atopią	595
12.3.7.3.	Mieszanki stosowane u niemowląt z objawami alergii	595
12.3.7.4.	Mieszanki dla niemowląt z uporczywymi ulewaniem	596
12.3.7.5.	Mieszanki stosowane w nietolerancji laktozy	597
12.3.7.6.	Mieszanki stosowane w zaburzeniach wchłaniania	597
12.3.7.7.	Mieszanki stosowane w chorobach metabolicznych i defektach wrodzonych	598
12.3.7.8.	Mieszanki dla niemowląt z nasiloną kolką jelitową	598
12.4.	Wprowadzanie pokarmów uzupełniających	599
12.5.	Żywnienie dzieci starszych	605
12.6.	Ogólne zasady żywienia dzieci chorych	608
12.7.	Dieta wegetariańska u dzieci	608
12.7.1.	Rodzaje diety	609
12.7.2.	Zalety diety wegetariańskiej	609
12.7.3.	Wady diety wegetariańskiej	610
12.7.3.1.	Niedobory białka	610
12.7.3.2.	Niedobory energii	610
12.7.3.3.	Niedobór żelaza	611
12.7.3.4.	Niedobory wapnia	611
12.7.3.5.	Niedobory witaminy D ₃	611
12.7.3.6.	Witamina B ₁₂	611
12.7.3.7.	Jod	611
12.7.3.8.	Nadmiar błonnika	612
12.7.3.9.	Stanowisko Konsultanta Krajowego w Dziedzinie Pediatrii i Zespołu Ekspertów w sprawie stosowania w wieku rozwojowym diet wegetariańskich	612

12.2.1.	Dziesięć kroków skutecznego karmienia piersią	564
12.2.2.	Zalety karmienia naturalnego	565
12.2.3.	Produkcja mleka	566
12.2.4.	Pokarm kobiecy a mleko krowie	567
12.2.5.	Technika i zasady karmienia naturalnego	570
12.2.5.1.	Najczęstsze problemy związane z karmieniem piersią	574
12.2.6.	Przeciwwskazania do karmienia piersią	579
12.2.7.	Leki a karmienie piersią	580
12.2.8.	Dieta matki karmiącej	582
12.2.9.	Odstawienie od piersi	583
12.2.10.	Karmienie piersią a praca zawodowa	584
12.3.	Żywnienie sztuczne	585
12.3.1.	Wprowadzenie	585
12.3.2.	Mleko początkowe	592
12.3.3.	Mleko następne	592
12.3.4.	Mleko „Junior”	592
12.3.5.	Preparaty mlekozastępcze	593
12.3.6.	Preparaty sojowe	593
12.3.7.	Żywnienie niemowląt w różnych sytuacjach klinicznych	594
12.3.7.1.	Żywnienie wcześniaków oraz noworodków i niemowląt o niskiej urodzeniowej masie ciała	594
12.3.7.2.	Mieszanki stosowane u dzieci w rodzinach obciążonych atopią	595
12.3.7.3.	Mieszanki stosowane w u niemowląt z objawami alergii	595
12.3.7.4.	Mieszanki dla niemowląt z uporczywymi ulewaniem	596
12.3.7.5.	Mieszanki stosowane w nietolerancji laktozy	597
12.3.7.6.	Mieszanki stosowane w zaburzeniach wchłaniania	597
12.3.7.7.	Mieszanki stosowane w chorobach metabolicznych i defektach wrodzonych	598
12.3.7.8.	Mieszanki dla niemowląt z nasiloną koliką jelitową	598
12.4.	Wprowadzanie pokarmów uzupełniających	599
12.5.	Żywnienie dzieci starszych	605
12.6.	Ogólne zasady żywienia dzieci chorych	608
12.7.	Dieta wegetariańska u dzieci	608
12.7.1.	Rodzaje diety	609
12.7.2.	Zalety diety wegetariańskiej	609
12.7.3.	Wady diety wegetariańskiej	610
12.7.3.1.	Niedobory białka	610
12.7.3.2.	Niedobory energii	610
12.7.3.3.	Niedobór żelaza	611
12.7.3.4.	Niedobory wapnia	611
12.7.3.5.	Niedobory witaminy D ₃	611
12.7.3.6.	Witamina B ₁₂	611
12.7.3.7.	Jod	611
12.7.3.8.	Nadmiar błonnika	612
12.7.3.9.	Stanowisko Konsultanta Krajowego w Dziedzinie Pediatrii i Zespołu Ekspertów w sprawie stosowania w wieku rozwojowym diet wegetariańskich	612

